

Kun Yhdysvallat jätti UNESCO:n

Viime joulun alla (20.12.1984) Yhdysvaltain ulkoministeri ilmoitti kirjeellä UNESCO:n pääjohtajalle, että Yhdysvallat toteuttaa eronsa järjestöstä vuoden 1985 alussa. Näin YK:n kasvatusta, tiede-, ja kulttuurijärjestö voi kirjata tämän vuoden taseisiinsa maininnan, että järjestön jäsenmäärä on supistunut 161:stä 160:een. Järjestön budjetissa Yhdysvaltain lähtö merkitsee noin neljänneksen supistusta, mutta kuten helmikuun puolivälissä pidetty UNESCO:n hallintoneuvoston kokous osoitti, vajuus on eri toimenpiteillä saatu paikatuksi huomattavasti pienemmäksi.

Vaikka UNESCO:n taloudenpidosta onkin puhuttu paljon Yhdysvaltain eron yhteydessä - ja tuota keskustelua jatketaan jälleen UNESCO:n hallintoneuvoston seuraavassa kokouksessa toukokuussa - on hyvä pitää mielessä, että UNESCO:n liikuttelemat rahamäärät ovat tosiasiaa varsin pieniä. Erääksi vertailukohtaksi voidaan ottaa vaikka Suomen opetus- ja kulttuurihallinnon vuosibudjetti, joka sekkin on suurempi kuin UNESCO:n vuosittain käyttämä rahamäärä. Mutta vieläkin puhuttelevamman vertailukohteen tarjoaa amerikkalainen tiedotustutkija Herbert I. Schiller (1984): hänen mukaansa yhden amerikkalaisen ydinsukellusveneen vuosittaiset käyttökulut ylittävät suuruudellaan UNESCO:n vuosibudjetin.

UNESCO:n huono taloudenhoito on kuitenkin eräs niistä perusteista, joihin ulkoministeri George Schultz viittaa esittäessään syitä Yhdysvaltain eropäätökseen. Seuraava lainaus on Schultzin kirjeestä UNESCO:n pääjohtajalle M'Bow:lle.

"For a number of years, as you know from statements we have made at the Executive Board and elsewhere, we have been concerned that trends in the policy, ideological emphasis, budget and management of UNESCO were detracting from the Organization's effectiveness. We believe these trends have led UNESCO away from the original principles of its constitution. We feel that

they have served the political purposes of member states, rather than the international vocation of UNESCO." (Korost. T.H.)

Schultzin kirjeessään luettelemat argumentit ovat keskeinen osa sitä konservatiivista lehdistökampanjaa, jota Schultzin johtama ulkoministeriö ja maan UNESCO-lähettiläs Jean Gerard käyttivät nostattamaan UNESCO:n ja koko YK-järjestelmän vastaista mielialaa Yhdysvalloissa ja sen läntisten liittolaisten keskuudessa. Erityisesti amerikkalaisten tiedostusvälineiden keskuudessa tuolle kampanjalle oli valmis kasvualusta, sillä johtavien amerikkalaisten lehtien UNESCO-uutisointi on jo pitkään ollut voittopuolisen vihamielistä.

Yhdysvaltain liittolaismaista Reaganin hallituksen UNESCO-politiikan tueksi on varauksetta asetunut vain Margaret Thatcherin johtama Ison-Britannian hallitus, joka joulukuun alussa 1984 ilmoitti maan aikomuksesta erota UNESCO:sta vuoden 1986 alusta.

Kansalaisliikehdintää UNESCO:n tueksi myös USA:ssa

Reaganin hallituksen UNESCO- ja YK-politiikan ideologisten argumenttien kehittelyyn on osallistunut oikeistolaiseksi luonnehdittu tutkimuslaitos "American Heritage Foundation". Sen ja muiden Reaganin hallitusta tukevien konservatiivisten voimien pyrkimykset "Amerikan mahdin" palauttamiseksi eivät kuitenkaan saa kaikkien amerikkalaisten tukea, eivät myöskään suhteessa UNESCO:on ja YK-järjestelmään. Myös Yhdysvalloissa löytyy huomattavia UNESCO:a tukevia voimia, joiden esittämissä kannanotoissa Reaganin hallituksen politiikkaa luonnehditaan eristäytymispolitiikaksi.

UNESCO:a tukevien yksittäisten kansalaisten ja kansalaisliikkeiden mukaan USA:n ei tule eristäytyä muuhun maailmaan vihamielisesti suhtautuvaksi linnakkeeksi, vaan sen tulee ajaa etujaan yhteistyössä muiden maailman valtioiden kanssa niiden näkemyksiä kuunnellen. Mustan lehdistöinstituutin (Black Press Institute) julkaiseman *New Deliberations*

pääkirjoituksessa (Winter 1984) todetaan konservatiivisesta UNESCO-politiikasta, että sen kannattajat ovat kuin maapallon litteyteen uskovia: heille maailma päättyy omaan rajaan eikä sen toisella puolella uskota olevan mitään.

Yhdysvaltain kansallinen UNESCO-toimikunta on jatkuvasti vastustanut Reaganin hallituksen pyrkimyksiä erottaa Yhdysvallat UNESCO:sta. Myös UNESCO:n puolesta käynnistyneessä kansalaisliikhehdinnässä UNESCO-toimikunnalla on tärkeä osuus eikä vähiten siksi, että sen entinen puheenjohtaja, aiemmin myös UNESCO:n varapääjohtajana toiminut John E. Fobes johtaa erästä UNESCO:n tueksi perustettua kansalaisryhmittymää nimeltään "Committee for the Universality of UNESCO". Tähän yksittäisten ihmisten muodostamaan toimintaryhmään kuuluu monia nimekkäitä amerikkalaisia tutkijoita ja vaikuttajia kuten Linus Pauling, J. Kenneth Galbraith ja Robert McNamara.

Kuten ryhmän nimestä ilmenee, sen keskeisenä tavoitteena on säilyttää UNESCO:n universaalisuus, mihin viittaa maralla ryhmä korostaa USA:n jäsenyyden tarpeellisuutta UNESCO:ssa ja muissa YK-järjestöissä. Ryhmän esittämässä vetoomuksessa toimintaan UNESCO:n puolesta onkin painotettu sitä, että muutoksiin UNESCO:n toiminnassa tulee pyrkiä sisältä päin eikä eristäytymällä sen toiminnasta. Tällä tavoin ryhmä korostaa UNESCO:n puitteissa toteutetun tiede- ja kulttuuriyhteistyön merkitystä ja vastustaa Reaganin hallituksen pyrkimyksiä korvata tämä yhteistyö kahdenkeskisiin järjestelyihin perustuvilla yhteistyömuodoilla.

Toinen Yhdysvalloissa perustettu UNESCO:n tukiryhmä on nimeltään "Ad Hoc Committee for Cooperation on UNESCO". Se poikkeaa organisaatiomuodoltaan aikaisemmin mainitusta eräiden huomattavien vaikuttajajaksilöiden organisoimasta "solidaarisuusliikkeestä" ja perustuukin kansalaisjärjestöjen väliselle yhteistyölle. Sen edustajina vieraili Suomessa viime joulun alla kaksi henkilöä, joista toinen, Edward L. Palmer, julkaisee edellä jo lainattua *New Deliberations*-lehteä. Yhdysvaltain mustan väestön järjestöillä onkin näkyvä sija UNESCO:a tukevassa "solidaarisuusliikkeessä" ja niiden suhde esim. UNESCO:n pääjohtaja-

jaan poikkeaa ratkaisevasti maan virallisesta kannasta. Suurimmassa mustalle väestölle suunnatussa sanomalehdessä UNESCO:n pääjohtajaa senegalilaista M'Bow:ta kuvataan hyvin myönteisesti: Hän on älykäs, voimakastahtoinen ja rehellinen sekä lisäksi musta ja afrikkalainen (*New York Amsterdam News*, 8.12.1984).

Em. "solidaarisuusliikkeen" tavoitteena on ennen muuta USA:n palauttaminen takaisin UNESCO:n jäsenyyteen. Keskeiseksi toimintamuodoksi mainitaan yleiseen mielipiteeseen vaikuttaminen jakamalla sellaista tietoa UNESCO:n toiminnasta, joka viime vuosien konservatiivisessa lehdistökampanjassa ei ole päässyt esille. Tuo lehdistökampanja on täysin peittänyt alleen sen konkreettisen työn, mitä UNESCO:ssa on tehty kansallisten kulttuurien säilymisen ja kehittämisen edistämiseksi tai vaikkapa lukutaidon ja kansallisten ja alueellisten viestintäjärjestelmien kehittämiseksi.

Erityisesti kansainvälistä viestintää koskevassa keskustelussa USA:n virallinen UNESCO-politiikka on leimannut UNESCO:n sosialististen maiden äänitorveksi, jossa läntisen vapauden arvot tuskin lainkaan pääsevät esille. Tosiasiasa Yhdysvaltain asema UNESCO:n konkreettisessa toiminnassa on ollut viime vuosiin saakka vahva. *New Deliberations* -lehden kirjoittava Gwen McKinney kuvaa tätä seuraavalla esimerkillä vuodelta 1983: tuolloin UNESCO:n 814 vakituudesta viranhaltijasta oli amerikkalaisia 82, kun neuvostoliittolaisia oli vain 26. Vastaavasti tilapäisesti palkatuista asiantuntijoista ja konsulteista 67 oli amerikkalaisia, kun neuvostoliittolaisten määrä oli 12.

Yhdysvaltain ero UNESCO:sta ei ainakaan välittömästi muuta amerikkalaisten viranhaltijain osuutta UNESCO:n sihteeristössä. Tosin hallitusten välisessä yhteistyöjärjestössä, mikä UNESCO muoltaan on, virallisen kansallisen tuen puuttuminen tekee näistä virkailijoista vähintäänkin orpolapsia, jotka vanhempansa menettäneinä eivät pahimmassa tapauksessa löydä mistään tukea ja turvaa. Siksi on syytä toivoa, että nämä orpoutetut löytäisivät uudet vanhemmat esim. UNESCO:a tukevien amerikkalaisten "solidaarisuusliikkeiden" keskuudesta ja

pystyisivät yhdessä näiden kanssa kääntämään myös virallisen Amerikan tasa-arvoisuuteen perustuvan kansainvälisen yhteistyön kannalle.

Juuri viimeksi mainittuun tarkoitukseen UNESCO on edelleen käyttökelpoinen väline.

Taisto Hujanen

Kirjallisuus

SCHILLER, Herbert I. Scrapping the International System: The United States' Proposed Withdrawal from UNESCO. New Deliberations, Winter 1984, s. 5-7.

Keskustelut

EDWARD L. PALMER, The Black Press Institute. 21.12.1984.

JAN CAREW, Professor, The African-American Studies Department, Northwestern University. 21.12.1984.

kirja~arvioita

Tavallaan ekonomismia

GANDY, Oscar H. Jr. Beyond Agenda Setting: Information Subsidies and Public Policy. Norwood, Ablex, 1982.

Raaputtakaa joukkotiedotuksen yhteiskuntatieteen pintaa ja useammin kuin ehkä arvaattekaan löydätte paitsi tietysti tiedettä myös mytologiaa.

Varsinkin joukkotiedotuksen vaikutustutkimuksessa on vahva taipumus nähdä joukkoviestintä tarunomaiseen tapaan vieraaksi mahdiksi tai ulkopuoliseksi vaikutusvoimaksi, johon eivät päde ihmisten tavanomaisen kanssakäymisen säännöt. Vaikutusmahtina joukkotiedotus ei kuulu yhteisön tai yhteiskunnan normatiivisen järjestyksen piiriin, vaan pikemmin esineiden, arvaamattomien kapineiden kausaaliseen järjestykseen; inhimilliselle ja yhteisölliselle vieraaseen. - Katsoipa joukkotiedotuksen vaikutusteoria vaikutukset vahvoiksi taikka vähäisiksi, on siinä yleensä aina myös myyttistä artikulaatiota, finessoiduinta päiväjärjestyskoulukuntaa myöten.

Niin asiallinen, arkinen ja maallistunut kuin esimerkiksi Wiion selostus päiväjärjestysuuntauksesta onkin, on siinäkin myyttistä viritystä, vaikei se näe ihmisiä voimattomiksi viestinnän Mahdin edessä. Päiväjärjestyskoulun mukaan "joukkoviestintä antaa kansalaisille kunkin päivänä puheenaiheet kuten kokouksen osanottajille jaetaan kokouksen työjärjestys. Työjärjestys ohjaa luonnollisesti päätöksiä johonkin suuntaan, mutta osanottajilla on kuitenkin mahdollisuus muutoksiin, hylkäämiseen tai hyväksymiseen. ... Jos esille otetuista aiheista ei ole ennestään vakiintuneita käsityksiä, niin yleisö on valmis omaksumaan joukkoviestimien esille tuomia kantoja, mikäli eri joukkoviestimet esittävät asian suunnilleen samalla tavalla. Jos kuitenkin